

Pruga Beograd - Bar

Turistički radnici sa Južnog Jadrana, još prije 1968. godine, došli su na ideju da je potrebno osnovati jednu dobrovoljnu turističku organizaciju, koja bi imala za cilj jače međusobno povezivanje i upoznavanje među turističkim organizacijama i o turističkim mogućnostima, kao i poduzimanje određenih zajedničkih akcija od općeg interesa, a na planu unapređenja turizma na ovom izrazitom turističkom području.

Tako je 22. II 1968. bio osnovan Međuopćinski odbor turističkih društava Južnog Jadrana, koji je okupio predstavnike turističkih društava, turističkog saveza općina i ostale organizacije sa područja triju republika: SR Bosne i Hercegovine, SR Crne Gore i SR Hrvatske. Sjedište mu je bilo, odlukom članova, u Dubrovniku, a u okviru aktivnosti Turističkog društva Dubrovnik. Odmah pokrenute inicijative i rad ukazale su na potrebu i mogućnost šireg povezivanja, suradnje i udruživanja, te je 1971. godine, ovo tijelo, odlukom delegata, na održanoj skupštini, preraslo u Turističku konferenciju Južnog Jadrana, koja sve do danas djeluje u okviru Turističkog društva Dubrovnik, odnosno sa sjedištem u Dubrovniku.

U razdoblju od 9 godina svoje aktivnosti, a radeći na osnovu »Dogovora o suradnji u Turističkoj konferenciji Južnog Jadrana, koji se temelji na dobrovoljnosti, samoupravnoj suradnji, stalnoj i povremenoj suradnji svojih članova od Žabljaka do Ulcinja, Čapljine, Trebinja, Lastova, Vela Luke i Korčule — blizu 40 članova — zaista je okupila na suradnju u prvom redu zainteresirane turističke organizacije na Južnom Jadrano i njegovom gravitacionom području, a zavisno o raspravi aktualnih pitanja, svoju suradnju je ostvarila i sa turističkim organizacijama van navedenog područja, u posljednje dvije godine i sa organizacijama u SR Srbiji, posebno sa Turističkim savezom Beograda.

Suradnja je ostvarena i sa turističkim organizacijama u inozemstvu, posebno u Južnoj Italiji — Bariju, kao i u Mađarskoj.

Usvojeni programi aktivnosti odnose se na praćenje turističkog razvoja i izgradnje, obradu turističkih tržišta, proširenje zimskog turizma, razvoj i materijalnu izgradnju nautičkog turizma, unapređenje saobraćaja, itd.

Pored ostalog, treba istaći održavanje 5 veoma uspješnih savjetovanja u organizaciji Turističke konferencije Južnog Jadrana, a čiji su domaćini bili turistička društva i turistički savezi općina određenih područja. U veljači 1969. održano je u Korčuli prvo savjetovanje na temu »Nautički turizam na Južnom Jadrano, koji, od tada počinje da se razvija na cijelom Jadrano. Iste godine, održano je u Kotoru drugo savjetovanje o »Spomenicima kulture i turizmu« na kojemu su također usvojene određene preporuke, koje su dostavljene svim zainteresiranim faktorima.

U svibnju 1972. godine u Čapljini je održano treće savjetovanje na temu »Izletnički turizam između obalnih i priobalnih područja Južnog Jadrana«, a četvrto je održano u lipnju 1973. na Žabljaku sa aktuelnom temom »Planinski turizam i Južni Jadran«.

Peto savjetovanje održano 16. i 17. travnja ove godine u Sutomoru — Bar, postavilo je na dnevni rad jednu zaista širu, aktuelnu temu za daljnji turistički i prometni razvoj cijele naše zemlje, a to je »Turistička valorizacija željezničke pruge Beograd — Bar«. Uspjehu ovog savjetovanja, koje je okupilo oko 100 predstavnika turističkih i privrednih organizacija sa Južnog Jadrana i gravitacionog područja uzduž pruge Beograd — Bar, Saveznog komiteta za turizam, Savezne privredne komore i ostalih skoro iz cijele zemlje doprinijela je ne samo solidna organizacija i pripreme, već posebno zalaganje domaćina Turističkog saveza općine

Bar, kao i neposredna pomoć i podrška za realizaciju ovog značajnog savjetovanja, pružena sa strane Turističkih saveza Srbije, Crne Gore i Turističkog saveza Beograda, kao i turističkih saveza općina Ulcinj i Budva.

Na savjetovanju su, pored glavnog referata, kojeg je podnio predsjednik TKJJ drug Aleksandar Apolonio na temu »Turistička organizacija i eksploatacija željeznica«, bila podnesena na dobrovoljnoj osnovi, još 25 koreferata, a koreferenti su bili stručni i društveni radnici od Kranja, Beograda, Titograda do Dubrovnika, koji su stručno i konkretno obradili najaktuelnija pitanja i probleme vezane uz temu.

Treba naglasiti da je osnovni cilj savjetovanja bio da se pokrenu odgovorni faktori i turistički radnici, u prvom redu, na gravitacionom području pruge Beograd — Bar, i šire, za njezinu veću ekonomsko-turističku valorizaciju. Jer pruga Beograd — Bar ima neprocjenjivu vrijednost ne samo za razvoj turističkog, već i drugog prometa u cijeloj našoj zemlji, a posebno u SR Srbiji, SR Crnoj Gori i na Južnom Jadrano i podunavskim zemljama, koje izgradnjom ove značajne željezničke pruge u Evropi, dobijaju još jednu vezu sa Jadranskim morem.

Na kraju ovog uvoda treba istaći da je Savjetovanje usvojilo određene zaključke i preporuke, da će se izdati »Zbornik« podnesenih referata i koreferata, a posebno je preporučeno da se i na drugim nivoima, u drugim zainteresiranim strukturama i turističkim centrima nastavi proučavanje i razmatranje dugoročnih pitanja turističke valorizacije pruge Beograd — Bar, u čemu bi inicijativu trebale dati u prvom redu turističke privredne i društvene organizacije, komore, zavodi, stručna udruženja itd.

Također treba istaći da je na kraju Savjetovanja prihvaćena želja i prijedlog novoosnovanog Turističkog saveza općine Titograd da se uključi u aktivnost Turističke konferencije Južnog Jadrana, kao i to da se rasprave i razmotre oblici i programi moguće suradnje na cijelom gravitacionom području pruge Beograd — Bar.

Željeznička pruga Beograd — Bar, u dužini od 476 km koja će svečano biti puštena u promet 29. svibnja ove godine ima za cijelu našu zemlju ne samo ekonomski, već mnogo širi, u prvom redu kulturni i turistički značaj. Ne samo što će puštanjem u promet ove pruge biti povećana propusna moć i efikasnost saobraćajnog sistema, ona će u isto vrijeme rasteretiti glavne željezničke pruge i osigurati ekonomičniji i kraći prevoz i roba i putnika.

Područja koja povezuje ova pruga imaju atraktivne turističke potencijale, predstavljaju već afirmirane prostorne cjeline sa pretežno turističkim funkcijama, a to su Crnogorsko primorje, Dubrovačka regija, Zlatibor, Divčibare, a omogućuju turistički razvoj novim regijama. Gravitaciono područje pruge obuhvaća oko 125.000 km², odnosno 49% područja naše zemlje, to jest 9,5 milijuna stanovnika SFRJ. Stoga, kao što je i na Savjetovanju istaknuto, pruga Beograd — Bar ima izuzetno perspektivno značenje za razvoj svih vidova turizma, kako na užim, tako i na širim gravitacionim područjima uz prugu i regionima u SFRJ.

S obzirom na razmatranu temu, i u ovom napisu o održanom savjetovanju, mora se isticati taj značaj, a to znači da će ova pruga otvoriti i uključiti u turistički promet nove prostrane regije, nova postojeća i potencijalna turistička tržišta i resurse u SFRJ, na Balkanu, Srednjoj Evropi i u širim evropskim relacijama. Stoga ona ima opći međunarodni značaj i vrijednost, a pored toga će povezati ovaj dio i sa susjednom Italijom.

Cijelo područje kroz koje pruga prolazi obiluje izvanrednim prirodnim ljepotama, kulturno povijesnim spomenicima, a to će sve privlačiti turiste, jer bi na pr. turisti iz zapadnih zemalja do Južnog Jadrana prolazili kroz četiri naše republike, mogli bi se zadržati u glavnim gradovima, a turisti iz socijalističkih zemalja bi prolazili kroz dvije republike. Tako je za razvoj željezničkog prometa u našoj zemlji pruga od neprocjenjivog značaja. Može se reći da pruga Beograd — Bar u stvari predstavlja probnu šansu suvremenog turističkog organiziranja i poslovanja željeznice na gravitacionom području, i kako je već naglašeno, na povezanim međunarodnim područjima.

U tom korištenju pruge trebamo razlikovati sa aspekta turizma i dva glavna vida vožnje: turistički prevoz do Jadrana ili obratno i turističko putovanje namijenjeno upoznavanju ili posjetama područjima uz prugu, a što uslovljanja i potrebnu organizaciju prometa.

Stoga je potrebno odmah na početku prići stvaranju odgovarajućih turističkih organizacija i uopće organiziranosti, posebno u pogledu tehničke opremljenosti i komfora voznog parka i servisa, angažiranja stručnih kadrova, organizacije turističkih voznih redova i tako dalje. Treba na dugoročnoj osnovi u početnoj etapi funkcioniranja pruge Beograd — Bar razraditi i usvojiti osnovni operativni i generalni dugoročni orijentacioni program turističke poslovne eksploatacije, posvetiti pažnju što intenzivnijoj, raznovrsnoj propagandi, kao i dobroj organizaciji i funkcioniranju informativnih službi i punktova u zemlji i inozemstvu.

Također, kao što je istaknuto, treba solidno osposobiti zdravstvenu službu ne samo u mjestima uzduž pruge, već osposobiti postojeće Medicinske centre u Beogradu i Baru da se kadrovski i materijalno osiguraju za ovu službu.

Ne manji značaj, možda i odlučujući, imaju kao prateće službe, značaj redovne i frekventne veze u autobusnom i avionskom prometu i sinhroniziranost ovih veza sa voznim redovima turističkih i ostalih linija na pruzi Beograd — Bar.

I referat i diskusije istakle su negativne efekte i posljedice »oskudnog odnosno nepostojećeg lokalnog i linijskog saobraćaja na Južnom Jadranu, a prvenstveno u vezi budućeg masovnog saobraćaja ovom prugom.« Posebnu ulogu u prihvatu i distribuciji turista i putnika prevezenih prugom Beograd — Bar, ima kao terminal Bar, u kojem dolaskom ove pruge zapravo počinje novi privredni i društveni razvoj, a naročito izgradnjom druge faze Luke Bar. Otvoraju se uvjeti za razvoj industrije, a da se ne govori o mogućnostima razvoja turizma i ugostiteljstva.

Pruga Beograd — Bar ima ogroman značaj i na buduće snabdijevanje cijelog gravitacionog i posebno Južnog jadranskog i šireg područja. To sve nameće velike obaveze i zadatke, a nadalje organiziranost. I to ne samo Crnogorskom primorju, već i našem, dubrovačkom. Ne samo u pogledu prihvata i distribucije gostiju, organiziranja izletničkog turizma, jer prema dosadašnjim projekcijama, može se očekivati nekoliko desetaka milijuna prevezenih turista i putnika godišnje, već zaista sutrašnji utjecaj željezničkog saobraćaja ovom prugom, postavlja sagledavanje intenzivnijeg razvoja i unapređenja stacionarnog, kupališno-rekreativnog i zimskog turizma, zatim naročito kao novog vida seoskog turizma, zatim kulturnog, zdravstvenog, zatim razvoja zimskih sportova, planinarenja, lova, ribolova, jednom riječju pruga će utjecati na razvoj svih vidova turizma.

Stoga pred sve faktore i organizacije uopće, a naročito na Južnom Jadranu, već u toku ovogodišnje turističke sezone predstoji polaganje još jednog početnog, novog, turističkog ispita, a koji postavlja i donosi pruga Beograd — Bar, kao velika radna pobjeda i ostvarena želja svih naših naroda i narodnosti i na čiju izgradnju zaista možemo biti ponosni, i stoga i moramo sagledati i naše predstojeće zadatke i veliku odgovornost.

Henrijeta REGJO

Dubrovnik